

MEFKÛRE

م ف كوره

“Mazi daima mevcuttur. Kendimiz olarak yaşayabilmek için, onunla her an hesaplaşmaya ve anlaşmaya mecburuz.”

Ahmet Hamdi TANPINAR (Beş Şehir)

Mart 2017, Antalya

ERÜNAL SOSYAL BİLİMLER LİSESİ
EDEBİYAT VE TARİH DERGİSİ OSMANLI TÜRKÇESİ ÖZEL SAYISI
Antalya Erunal Sosyal Bilimler Lisesi Adına

Sahibi
Özgür UYGUR
Okul Müdürü

Baskıya Hazırlayan
Ahmet SELEN
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Eser İnceleme Komisyonu
Bilge ESEN
Müdür Yardımcısı/İngilizce Öğretmeni
Barış KIZILAY
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Esra PEKTAŞ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Yayımlanan bildirimlerle ilgili tüm sorumluluk bildiri metinlerinin yazarlarına aittir.

İletişim Bilgileri
Antalya Erunal Sosyal Bilimler Lisesi
Adres: Namık Kemal Bulvarı No.35 Döşemealtı-ANTALYA
Telefon: 242- 443 19 29 / 242 - 443 19 30
Belgegeçer:0-242-4431942
E-posta adresi: 969464@meb.k12.tr
<http://antalyaerunalsbl.meb.k12.tr/>

SUNUŞ

Antalya Erüenal Sosyal Bilimler Lisesi olarak her zaman eğitimin esas hedefi olan “üretme” hissiyatıyla yeni bir eserle karşınızdayız. Biz’ler bu eseri 12 Mart İstiklal Marşı’nın Kabulü ve Mehmet Akif ERSOY’u Anma programı çerçevesinde **gururla** hazırladık.

Günümüz eğitim çalışmalarını geçmişten aldığımız güçle; geleceğe aydınlık bir Türkiye bırakma inancıyla Erüenal Sosyal Bilimler Ailesi olarak yerine getirmeye çalışmaktayız. Kurumumuz şu ana dek edebi, tarihi, öğretici ve bilimsel eserler yayınlayarak hem öğrencilerimize **özgüven** aşılama çalışmış hem de **kültürel ve bilimsel** bir miras bırakmaya özen göstermiştir. Öğrencilerimizin çok çeşitli alanlarda ürettiği eserler genel anlamda sosyal bilimlere; özel anlamda hayata olan bakış açıları bakımından kendilerine pek çok şey katmaktadır. Özellikle öğrencilerimizin derslerinde çalıştıkları **Osmanlı Türkçesi** alanında da daha önceden yapılmamış bir alan olarak ortaöğretim kurumları düzeyinde çalışmaların yapılması fikri onların çabasıyla şahesere dönüşmüştür. Bu çalışmamızın devamının gelmesi temennisiyle farklı alanlarda da çalışmak ve ülkemizin bilim, kültür, tarih, sanat ve diğer alanlarında yeni eserler hazırlamak Erüenal Sosyal Bilimler Lisesi Ailesi olarak en büyük heyecanımız olacaktır.

Eğitim-öğretim süreçlerindeki her türlü çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da emeği geçen ve bizlere destek olan tüm yönetici, öğretmen ve öğrencilerimize sonsuz ve samimi teşekkürlerimi sunarım.

Özgür UYGUR
Erüenal Sosyal Bilimler Lisesi Müdürü

İÇİNDEKİLER

- ❖ DERGİ VE MEFKÛRE
 - *Ahmet SELEN (Türk Dili ve Edebiyat Öğretmeni)*
- ❖ MEFKÛRE ADAMI: Osman Yüksel SERDENGEÇTİ
 - *Abidin YEGEN (11. Sınıf Öğrencisi)*
- ❖ Damarlarında Tarihin Nabzı Atan Bir Halk Adamı: Mehmet Akif ERSOY
 - *Zübeyir SELEN (Hazırlık Sınıfı Öğrencisi)*
- ❖ İLÂHÎ GÜZELLİĞİN HARFLERLE İFADESİ: HAT SANATI
 - *Fatma Hilal GÖKÇE (12. Sınıf Öğrencisi)*
- ❖ Dilimizden Tasfiye Edilen Kelimeler ve Dilimizin Çoraklaşması
 - *Ramazan AYGÜL (11. Sınıf Öğrencisi)*
- ❖ Osmanlı'da Eğitim ve Alfabe Öğretimi
 - *Fatma YILMAZ (11. Sınıf Öğrencisi)*
- ❖ Osmanlı Türkçesi Örnekleri

DERGİ VE MEFKÛRE

..bir deneme..

Ahmet SELEN

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

“Mazi daima mevcuttur. Kendimiz olarak yaşayabilmek için, onunla her an hesaplaşmaya ve anlaşmaya mecburuz.”

Ahmet Hamdi TANPINAR (Beş Şehir)

NEDEN DERGİ?

“DERGİ, HÜR TEFEKKÜRÜN KALESİ”

“Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Bu itibarla dergi gazeteyle kitap arasındadır. Dergi bir memleketin fikir aynasıdır. Dergi, hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. (...)” *Bu Ülke - Cemil MERİÇ*

Dergiler, kültür hayatımızın en önemli değerlerinden biridir. Kitle haberleşme araçları sığ bir kültürü yaymakta ve ciddi kültüre karşı duyulan alâkayı da azaltmaktadır. Bilginin katlanarak arttığı bir çağda dergiler durup düşünmenin, olup bitenlerle ilgili resmi topluca görmenin en doğru araçlarıdır. Sanal tahakkümün ve görsel hâkimiyetin kendini her geçen gün daha da hissettirdiği bir ortamda dergiler, şüphesiz, bilgidен derinliğe uzanan kulvarda hiç vazgeçilmeyecek kilometre taşları olmaya devam edecekler. Türkiye gibi, bir yönüyle dergi mezarlığı sayılabilecek bir ülkede her şeye rağmen dergiler, yürüyüşlerini bir tür bayrak yarışı misyonu ile devam ettiriyorlar.

NEDEN MEFKÛRE?

Mefkûre; Bir Düşünce Sarmalı veya Bir Medeniyet Ufku

MEFKÛRE : مفكره (Arapça; fikirden isim) Ülkü, ideal "Bazıları mefkûrenin enginliğini ve azametini tamamıyla kavrayamayacak derecede dardırlar." - Y. K. Karaosmanoğlu (TDK)

Mefkûre kelimesi Ziya Gökalp'in düşünce dünyamıza kazandırdığı yeni kavramlardan biri. Tıpkı Tanzimat'tan sonraki aydınlarımızın kazandırdığı kavramlarda olduğu gibi dönemin moda kavramlarından diyebiliriz bir bakıma. Kelime kökü olan “fikir”den türetilmiş olmakla birlikte farklı olarak mefkûre; fikre derinlik kazandırmayı hedefler. “Milli mefkûre” denildiğinde ise; “ulvi (yüce) bir maksat etrafında milli bir şuur oluşturmak” olarak anlayabiliriz.

Günümüzde Mefkûre kelimesinin yerini “ideal” kelimesi almış durumda. Günlük hayatta sık sık kullandığımız bu kelimeyi daha çok bireysel düşüncelerimiz ve hayallerimiz için kullanıyoruz.

Halbu ki Tanzimat aydınları bu yeni kavramları daha çok toplumsal bir amaç ve milli şuur kazandırma bağlamında kullanmışlardır. Namık Kemal'in Hürriyet kasidesindeki "Ne efsunkâr imişsin ey didar-ı hürriyet / Esiri aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten" seslenişinde "hürriyet"; "büyüleyici bir güzelliğe sahip olan bir sevgili" olarak tasvir edilmiştir. Nitekim Ziya Gökalp de "mefkûre" için şiir yazmıştır. Mefkûre; "Bir peri kızdır ki görünmez göze./ Ben âşık bir kalbim, cananım odur./ Ben hasta bir ruhum, dermanım odur." Diyerek hislerini dile getirmiş. Bu kavramlar, (mefhumlar) aydınlarımızın (münevverlerimizin) meftunluk deresinde sevdiği, âşık olduğu ve peşinden gittiği değerleri ifade etmişler bir dönem.

Bizler, Namık Kemal'in şairliğine ve Ziya Gökalp'in hissiliğine verelim. Onların yaptığı gibi kavramlara (mefhumlara) âşık olmadan, mümkünse belli bir mesafeden, özellikle de modanın tesirinde kalmadan soğukkanlı bir biçimde yaklaşalım. Şairin dediği gibi aşkın esareti gözümüze hiçbir kusuru göstermez. Hâlbuki ki fikir kökünden türetilmiş bir kavram üzerinde düşünmek kadar tabii bir şey olamaz. Mefhumları (kavramları) bir mikrop kapar gibi içimize çekmek, en başta "düşünce" nin ruhuna aykırıdır.

Yazımızın başlığı mefkûre olduğuna göre eleştirel düşünmeye Ziya Gökalp'in kendisinden daha doğrusu fikirlerinden hareketle başlayalım. Mazide kalmış insanların ne söylediklerini niye deşeleylim diyebilirsiniz. Ancak Tanpınar'ın dediği gibi "Mazi daima mevcuttur. Kendimiz olarak yaşayabilmek için, onunla her an hesaplaşmaya ve anlaşmaya mecburuz"

Ziya Gökalp'e yöneltilen eleştirilerin başında onun çok orijinal bir kişilik olmadığı konusundadır. Peyami Safa bu noktada onun eserleri ve fikirleri noktasında şöyle tespitte bulunur: "...Onun sosyolojide kendine has ve orijinal hiçbir çalışması ve buluşu yoktur... Gökalp bir ideologdur; O, Durkheim'in alelade bir müterciminden başka bir şey olamaz" diyerek düşüncelerine bir mercek tutmuştur.

İkinci olarak eleştirilerin odaklaştığı konum ise Ziya Gökalp'in Türk Tarihine bakışındaki ayrımcı ve kategorik yaklaşımdır. Cemil Meriç, bu noktada eleştirilerini sıralarken dönemin zorluğunu da ilave ederek insafı bir tavırla eleştiriyor diyebiliriz. Onun Ziya Gökalp ve dönemiyle tespiti şöyle: "Ziya Gökalp'e gelince, o da bir teşettüt (dağılma, çöküş) devrinin adamıdır. Bütün değerlerin çökmeye yüz tuttuğu, toprakta enkazdan başka pek az şeyin kaldığı bir devirde yaşadı. Gökalp samimidir, ciddidir, dürüsttür. Belki yaşadığı devirde ondan çok daha bilgili insanlar vardı. Gökalp'in onlardan farkı işi ciddiye almış olmasıdır... O devirde Akçuroğlu, Ağaoglu, Hüseyinzade gibi insanlarla milliyetçiliği kurmuş olması feyizli meyveler vermiştir. Osmanlı ülkesinin yandığı bir devirde uzun araştırmalara vakti yoktu. Yangını söndürmeliydi. Fikir adamlarını ya putlaştırarak alırız, ya da ilmin tarafsız, hürmetkâr davranışıyla. Gökalp'in en büyük hatası hars'i

kültürün yerine ikame etmesi değildir. Gökâlp 48 yaşında öldü, o zaman yaşasaydık belki aynı hataları yapmaya biz de memur olurduk. İnsanlar mukaddes değildir. Osmanlı İslam-Türk'tür. Biz de İslam-Türk'üz. Gökâlp de Osmanlı idi. Osmanlı'dan önce büyük bir tarih vardır. Fakat bu tarih Osmanlı'ya ilave edilir, bu tarihin hatırı için Osmanlı tarihten çıkarılmaz. Osmanlı'dan önceki Türk'e dikkat çekmesi bakımından hürmete şayandır. Elbette Millilikten başka kurtuluş yolu yoktur. Milliyetçilik tarih demektir, kendisini bilmek demektir." Cemil Meriç de bu tespitleriyle aydınlarımızın değişim karşısındaki savruluşlarını dile getirmiş ve onları anlamaya çalışmış.

Ziya Gökâlp yazdıklarıyla ve fikirleriyle tartışmalı bir kişiliktir. Şüphesiz fikirlerinin tartışılması kadar tabii bir şey yoktur. Kendisi bile düşüncelerini sürekli tazelemiştir. Başlarda muasırlaşma (batılılaşıma) yolunda aşırılık yanlısı bir tutum takınırken bir süre sonra fikrindeki olgunlaşmayla dengeli bir neticeye doğru yönelmiş. Salt muasırlaşma peşinde koşmanın yeterli olmadığı kanaatine varmış Muasırlaşmayla birlikte milli ve manevi değerlere de bağlı olmayı eşdeğer olarak ele almış. Çünkü kendimize özgü değerlerimizi bir tarafa bırakıp körü körüne taklit edeceksek muasırlaşsak ne olur muasırlaşmasak ne olur?

Gökâlp ve "Yaşayan Türkçe" Mefkûresi

Ziya Gökâlp: "Türkçülüğün umdeleri" başlığı altında Türkçe ile ilgili şunları ifade eder: "Milli lisanımızı vücuda getirmek için halk edebiyatına temel vazifesi gören Türk dilini aynıyle kabul edip İstanbul halkının ve bilhassa İstanbul hanımlarının konuştukları gibi yazmak yani İstanbul Türkçesi'yle... Halk lisanında Türkçe müteradifi (anlamdaş) bulunan Arabi ve Farsî kelimeleri atmak, tamamıyla müteradif olmayıp küçük bir nüansa malik olanları lisanımızda muhafaza etmek... Arapça ve Acemce kelimelerin tahrif olunmuş (dilimize uyarlanmış) şekillerini Türkçe addetmek ve imlalarını da yeni telaffuzlarına uydurmak... yerlerine yeni kelimeler kaim olduğu (geçtiği) için, mütehasse (fosilleşmiş-ölü) haline gelen eski Türkçe kelimeleri diriltmeğe çalışmamak." Buradaki düşüncelerini temel amacı yazı dili ile konuşma dili arasındaki ayrımı kaldırmak ve sade bir düzyazı geleneğine geçmeyi hedeflemektir. Halbuki 1940'lı yıllarda Ermeni Türkolog ve Türk dil Kurumu başkanı Agop Dilaçar başkanlığında yapılan icraat ise tam bir kültürel bir katliamdır. Bunun neticesinde dilimize yerleşmiş ve Türkçeleşmiş kelimelerin kökünü kazımaya yönelik tavırların dil birliğimize verdiği zararlar bir yana artık gençlerimiz Atatürk'ün söylediklerini bile aslından anlayamaz duruma geldi. Bu konuda devlet adına bu işe birileri el atmasa daha isabetli olacaktı. Çünkü Ömer Seyfettin ve Ziya Gökâlp'in başlattığı çizgi, düzyazı geleneği oluşması noktasında zaten amacına ulaşmıştı. Gökâlp ve arkadaşları Türkçecilik davasında uydurma kelime yapmak yoluna gitmediler. Halkın kullandığı Türkçe kelimeleri tercih ettiler.

Osmanlı-caya Türk/çe Bakış

Osmanlıcaya bakışı Osmanlı devletine bakıştan ayrı düşünemeyiz. Çünkü Osmanlıca ile ilgili yanlış algıların temelinde Osmanlı devletini karalayıcı tutumlar şuuraltında yer edinmiş. Bu nedenle Türkçe'nin tarihi bir evresine kasıtlı olarak "Osmanlıca" tabiri kullanılarak yabancı dil muamelesi yapılıyor. Dilbilim kurallarına göre Türkçe'nin tarihi yürüyüşüne bir dönem vurgusu yapılırsa doğrusu "Osmanlı Türkçesi" tabiridir.

Aslında hiçbir Türk devleti nevezuhur değil bir başka Türk devletinin yıkılmasıyla tarih sahnesinde yer edinmiş. Devletlerin de doğal yaşamları var. Ömrünü tamamlayan her devlet bir gün tarih sahnesinden siliniyor. Bu değişimin gereği. Ancak kültürel değerler itibariyle değişmeyen unsurlar hep var olagelmiş. Bu değerler bir toplumu ayakta tutan milli ve manevi değerlerdir. Tarihi yeniden yazamayız istesek de istemesek de Anadolu coğrafyasında hükümferma olan Selçuklu ve Osmanlı mirasını yok farz edemeyiz. Bu, eleştirmeyelim anlamına gelmiyor. Eleştiriye evet ama yok farz etmeye hayır. Bazıları boş ver Selçuklu'yu, Osmanlı'yı onlar İslam'a geçtikleri için asimile olmuşlar. "Bak, biz gerçek atalarımız olan İslamiyet öncesi eski Türk mirasına sahip çıkalım" bağlamında dolaşıma sokulan fikirler var. Evet tarihi mirasımıza dünyanın neresinde olursa olsun sahip çıkalım. Ancak 1071 Malazgirt'le Anadolu'yu Türk yurdu haline getiren Selçuklu ve Osmanlı gerçeğini yok farz edersek Haçlı zihniyetinden ne farkımız kalır? Çünkü Haçlılar da Türkleri Anadolu'dan temizlemek istiyordu. Bu zihniyettekiler bilerek ya da bilmeyerek Türk izlerini, hatta güçleri yetse Türkleri, günümüzde de Anadolu'dan temizlemek isteyenlerin tavırlarıyla ortak amaca hizmet ediyor. Biz bu topraklarda bin yılı aşkın bir süredir varsak bütün bu bin yıllık mirasa sırtımızı çeviremeyiz. Bu coğrafyanın dışında başka tarihi miraslarımız varsa onlara da duyarlı olmalıyız. Biri birine mani değil. Çünkü karşıtlık oluşturmuyor. Karşıtlık varmış gibi gösterenler "Türkoloji" bilimini bir ayrımcılık temelinde kurgulayanlardır. Bunu bir yerlere not edelim. Türkoloji'nin ilk kurulduğu merkezler; Londra, Paris ve Moskova. Sanırım bu merkezler ve kuruluş amaçları tarih üzerine düşünenlere çok şey anlatıyor.

Bir de günümüz meselelerine sadece salt ulusçuluk profilinden bakanlar var. Ulusçuluk, Fransız İhtilaliyle dolaşıma girmiş bir kavram ve yorumdur. Atalarımızı yeterince ulusçuluk yapmamakla suçlamak ne derece doğrudur? Önemli olan ne kadar ulusçu olduğumuz mu yoksa ne kadar tarih şuuruna sahip olup olmadığımız mı? Devlet mekanizmaları zamanla değişir. Toplumları bir arada tutan dinamikler zamanla yerlerini başka kavramlara bırakırlar. Önemli olan tarihî ve kültürel devamlılıktır. Burada asıl vurgulanması gereken milletlere ait karakteristik özelliklerin bulunmasıdır. Divanı Lügatit Türk'te Kaşgarlı Mahmut Türk milletinin ve Türk devletinin olmazsa olmaz bir özelliğini şöyle ortaya koymuş: "Haktan ayrılmayan Türkler, Allah tarafından hak üzerine

kuvvetlendirildi. Türkler ile birlikte olan kavimler aziz oldu. Böyle kavimler, Türkler tarafından her arzularına eriştirildi. Türkler, himayelerine aldıkları milletleri, kötülerin şerrinden korudular.” Burada ifade edildiği gibi Türklerin İslamiyet’ten önce de savaştı, cihangir ve bahadırılık karakterine vurgu var. Ufuk noktası “kızıl elma” diyebileceğimiz bu hedef elbette; “Cihan hâkimiyeti”. Ancak bu cihangirlik, kahramanlık, bahadırılık vasfı bir şarta bağlanmış. Hükmettiği coğrafyalarda yaşayanlara karşı; “adaletli olmak ve huzur içinde yaşatmak” idealini hedef gösteriyor. Sömürgeci devletlerin Asya’yı ve Afrika’yı nasıl talan ettiklerine ve bu coğrafyalardaki insanlara kan ve gözyaşı döktürerek huzur yüzü gösteremediklerini göz önüne alırsak bizim nasıl bir medeniyet mirasının takipçisi olmamız gerektiği açıktır.

Tarihi verilere dayalı derinliği olmayan milletlerin kültürel sürekliliğinden söz edemeyiz. Devamlılığın olmadığı yerde düşünceye dayalı bir derinlik oluşturulamaz. Düşünce ufkunun yokluğunda ise edebiyat, mimari ve müzik gibi alanlarda taklit ve sıklık baş gösterir. Ziya Gökalp ve “mefkûre” kavramı hep sorgulanacaktır. Çünkü Ziya Gökalp aynı zamanda bir sosyal bilim adamıdır. Sosyal bilimlere nokta konamayacağına göre fikirler üzerine tartışmaların sürmesi kadar tabii olan bir şey yoktur. Aksi halde ister adı “mefkûre” olsun, ister “ülkü” isterse “ideal” olsun sorgulanmayan ideolojiler “deli gömleği” ne dönüşür.

Yazımızı, bir hayal uğruna bir ömür tüketenlere ithafen, Yahya Kemal’in “Mehlika Sultan’a Aşık Yedi Genç” şiirinden bir dörtlülle noktalayalım.

“Bu emel gurbetinin yoktur ucu;
Daima yollar uzar, kalp üzüdür.
Ömrü oldukça yürütür her yolcu,
Varmadan menzile bir yerde ölür.”

“MEFKÛRE ADAMI: Osman Yüksel SERDENGEÇTİ”

..bir araştırma..

Abidin YEGEN

11. Sınıf Öğrencisi

Milli Mefkûre’yi Şahsında Gösteren Dava Adamı ve Müzmin Dergici.

Osman Yüksel SERDENGEÇTİ

“İnsanlık nâr içinde
kanlı bahar içinde
başka âlem isteriz
biz bu diyar içinde.
Akif’in gür sesinden
Yunus’un nefesinden
Gökalp’in hevesinden
bir şeyler var içimde.”

“Biraz evvel göklerden inen yağmur, güneş ışığını, ateşi, aşkı görünce yine göklere dönmek arzusunu duydu. Topraklardan buğular yükseldi. Buğular bana, şehitlerin ruhları gibi göründü. Bir mayıs akşamındayız!.. Bahar, gençlik, yeşillik! Sakarya hepsi akıyor!.. İçimde hislerin en güzeli. Şehitlik hissi var!.. Genç yaşlarında bu topraklar için, bizler için can veren insanlar, bizlere hayat oldular!..

(“Sakarya’dan Geçerken” adlı yazısından alıntı)

“... Ben 3 Mayıs 1944 Türkçülük hadiselerine öncülük etmek, gençliği kıskırtıp tahrik etmek suçuyla Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin felsefe şubesinin son sınıfının son noktasında bir telefon emriyle okuldan atılarak İstanbul’a sürülüp örfi idare komutanlığının emrine teslim edildikten sonra tabutlara tıkalıp zincirlere vurulan Osman Yüksel...”

Yukarıdaki satırlar Osman Yükselin dava dolu hayatının dönüm noktasında hakkını aramak için dönemin milli eğitim bakanına yazdığı dilekçedeki satırlardan alınmıştır.

1917 yılında Akseki’de dünyaya gelen Osman Zeki Yüksel, 3 Mayıs 1944’te milliyetçi gençlerin protesto gösterileri sonrası gözaltına alınır ve o andan itibaren vefatına (1983) kadar hep gündem olmaya devam eder. Osman Zeki Yüksel’in “3 Mayıs Tufanı” diye nitelendirdiği bu olay neticesinde, Nihal Atsız gibi isimlerle beraber tutuklanır ve tabutluklar dâhil, 3.5 ay hapiste kalıp tahliye olur. Tarihe 3 Mayıs Türkçülük Olayı diye geçen bu hadise, Osman Zeki Yüksel’in mücadele hayatında âdeta bir başlangıç olur. Fikirlerini yazılarda dile getirdiği için hayatı boyunca 92 kez mahkûmiyet kararı ile karşı karşıya kalır ve 8 mahkemeden aldığı toplam 4,5 yıllık hapis cezasını yatarak ödediği söylenir. Osman Zeki Yüksel, hapis hayatı sonrası kaydı silindiği için bir daha üniversite öğrenimine devam edemez. Tam bir mücadele adamı olan Osman Zeki Yüksel; baskı, mahkûmiyet ve cezalara rağmen inanmış olduğu davasından hiçbir taviz vermez. Gerek yazılarında gerek mahkemelerdeki savunmalarında kelime ve kanunların elastikiyetine sığınmaya, kaçamak yolları aramaya, tevil ve tefsir yoluna sapmaya tenezzül etmez. Her şeyi olduğu gibi apaçık anlatır. Çünkü o inanmış ve inandığı gibi davasını yaşamayı ve anlatmayı kendine görev olarak görmüştür. 1947-1962 yılları arasında “Serdengeçti” adlı aylık bir dergi yayımlayan Osman Zeki Yüksel, bundan dolayı Serdengeçti soyadını alır. Kâğıt sorunu, maddi sorunlar, mahkemeler, hapisler sebebiyle bu dergi sadece 33 sayı olarak yayımlanabilir. Ağır mizah dergisi, “Bağrıyanık” bir sayı yayımlanır ve kapatılır.

Hayatı boyunca hep mücadele içinde olan Serdengeçti’nin dünyalık işlerle hiç işi olmaz. Âdeta seyyar, sade ve basit bir hayat yaşayan bu dava adamının üstünde ütülü bir takım elbisesi bile olmamıştır. Varını yoğunu davası için harcamış ve nice fakir fukara öğrenciye sahip çıkmıştır.

O, Türk tarihini bir bütün olarak ele alır ve ecdadın mesuliyetini omuzlarında taşır: “Biz Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslüman’ız. Oğuz’dan Millî Mücadele’de can veren son şehide kadar büyük tarihin mesuliyetini omuzlarımızda taşıyoruz.” sözlerini tekrarlamıştır hep

Ziya Gökalp’e, Nihal Atsız’a, Mehmet Akif’e ve Nurettin Topçu’ya ayrı bir ilgisi vardır Serdengeçti’nin. Ziya Gökalp’in, vefatından sonra âdeta unutturulmak istenmesi ona “Türkçülüğün Esasları’nı” Serdengeçti Neşriyatından kitap olarak yayımlatır. Osman Yüksel’e göre, milliyetçilik Gökalp’la ilmî bir hüviyet kazanmıştır. Atsız ve arkadaşlarını Türkiye’de ilk şuurlu ve mertçe milli muhalefeti başlatan kişi olarak tanımlar, **Serdengeçti**.

Onun için şiir bile yazar ve hasta Atsız'ı ziyaret ettiğinde şiiri okur. Şiirin ilk mısraları: "Uluğ Kağan otağında / Hastalanmış yatağında / Baykal Gölü batağında / Çıkamamış neyleyelim."

Mehmed Akif'e ilgisini hiç eksik etmeyen Serdengeçti, onu savunan yazılar bile yazar. Bir savunmasında der ki: "Akif'i Türk olmayan birisi diye tavsif etmişler. Akif Türk değilse, Türkiye'de Türk diye kimse kalmaz!"

1980 öncesinde şehit edilen ve hapse düşen gençlere maddi ve manevi yardımlara da önem verir Serdengeçti. 12 Eylül sonrası Türk milliyetçilerinin idam edilmeleri, işkence görmeleri onu isyan ettirir: "Bir gün gelecek mazlumlar zalimlerden hesap soracaktır!" der.

Esprileriyle ve nüktedanlığıyla da hep anılan Serdengeçti, 10 Kasım 1983'te kalp yetmezliğinden vefat eder. Osman Yüksel, her şeyin komik tarafını bulup yakalamasını bilen yaradılışından dolayı her türlü fıkradan hoşlanan bir yanı da vardır. Bir gün ona "Senin hastalığının adı ne?" diye sorulur ve o "Vallahi araba markası gibi bir şey. İnsanın benim de bir parkinsonum olsa diyesi geliyor." Diye nükteli bir cevap verir.

Bir rüzgâr gibi bu dünyadan gelip geçen Serdengeçti'nin başlıca eserleri şunlardır: Mabetsiz Şehir, Bu Millet Neden Ağlar?, Bir Nesli Nasıl Mahvettiler?, Ayasofya Davası, Mevlana ve Mehmet Akif, Türklüğün Perişan Hâli, Gülünç Hakikatler, Kara Kitap, Müslüman Çocuğunun Şiir Kitabı, Radyo Konuşmaları, Akdeniz Hilalidir.

“Damarlarında Tarihin Nabzı Atan Bir Halk Adamı”:

Mehmet Akif ERSOY

..bir araştırma..

Zübeyir SELEN

Hazırlık Sınıfı Öğrencisi

Düşünce tarihimizin gerçekleri ters yüz eden bir algısıyla günümüzde bazı şair ve yazarlar, nedense toplumcu şair diye nitelenir. Halbuki toplumcu diye adlandırılan şair ve yazarlardan pek çoğunun gerçek hayatında hiç de toplumun dertleriyle dertlenmediğini biliyoruz. Fildişi kuleden fikir yürüten, bireyi temel alan nice şair ve yazar, toplumculuk payesini kazanırken her nedense milli şairimiz toplumcu bir şair olarak görülmez. Damarlarında tarihin nabzı atan bir halk çocuğu olan Akif, kelimenin tam anlamıyla toplumcudur.

Bazı şairler, yazarlar ve fikir adamları için toplumcu nitelmesi yapılırken hangi ölçütler dikkate alınıyor bunu anlamak zor ama milli şairimizin toplumcu karakterini anlamak için hayatına ve eserlerine bakmak yeterli. Bir garip gördüğünde “Ya param olaydı ya da kardeşlik duygum olmasaydı” diye acıyı hüznü, ekmeği aşı, derdi tasayı paylaşan adam toplumcu değil de nedir? Ama Batılı anlamda toplumcu değilsen ağzınla kuş tutsan ne yazar! Avrupalılar tarihi kendileriyle başlattıklarından bu şekilde düşünebilirler ancak bu topraklarda da sonunda “izm” ya da “ist”lerin deli gömleği olmadan da toplumun sorunlarını dert edinen birilerinin çıkabileceği gerçeğini göz ardı edemeyiz. Elbette değerleri yarıştırmıyoruz ama bir hakkın da teslim edilmesi şart.

M Akif’in hayata bakışını İstiklal Marşındaki birleştirici unsurları dikkate alırsak, ne İstiklal marşı ne de milli şairimiz, ötekileştirmenin ve tekelleşmenin bir aracı olamaz. İstiklal marşında bu topraklar üzerinde yaşayan herkesi kucaklayacak ve barındıracak bir düşünce ufku var.

Akif’in toplum anlayışında ve istiklal Marşındaki düşünce ufkunda; baskıya ve sömürüye başkaldırı, dini ve milli değerleri her şeyin üstünde birleştirici bir konumda tutma, insani değerler, toplumu ayakta tutan güç ve azim hepsi var. “Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.” ve “Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.” dizelerinde bağımsızlık vurgusu kadar toplum için kendini ve her şeyini ortaya koyma düşüncesi de var.

Bağımsızlık ve Milli Marşımız

İstiklal Marşımızın temel kavramı olan bağımsızlık, tarihi geçmişimizle bizi millet yapan kodları içerir.

Dalgalanması istenen bayrakla kastedilen; istiklaldir, bağımsızlıktır. Kişileştirilen “hilal” de medeniyetimizin kökleri gizledir.

Hilalde Türklüğün mayası vardır. Hilal; Malazgirt’tir, Selçukludur, Osmanlı’dır, Türkiye Cumhuriyeti’dir.

Hilal, Türk milletinin, özellikle Anadolu’daki varlık sembolüdür. O, bayrağımızla birlikte nazlı nazlı dalgalandığı sürece de Anadolu’da dimdik ayakta durmaya devam edeceğiz.

Orhun yazıtlarında Ötüken’in ebedi olarak il tutulmasıyla sonsuza dek vatan olarak kalması öğütlenmektedir. Aynı kaygıyı aynı duyguyu aynı ideali Mehmet Akif Anadolu için paylaşmakta. Bu cennet vatana sonsuza kadar sahip çıkılması gerektiğini “verme dünyaları alan da bu cennet vatani” dizelerinde dile getiriyor. Bizim Ötüken’imiz Anadolu’dur. Bizler yine kabımıza sığmayalım dünyaya açılmaktan çekinmeyelim. Ama Anadolu’nun sonsuza dek Türk yurdu olarak kalması idealini hep taşıyalım.

Bir değerlendirmem de ırk kelimesi ile ilgili olacak. Şair bu kelimeyi şiirin iki yerinde söyler. Bazıları bu kelimeyi bağlamından kopararak değişik anlamlar vermeye çalışmışlardır. Söz konusu şiir bir tarihi olay üzerine tarihi bir kişilik tarafından söylendiyse bağlamdan bağımsız olarak yorumlamak hataya düşürür. Birincisi bu kelimeyi kim kullanmış? İkincisi kime kullanmış? Üçüncüsü hangi konumda söylemiş dördüncüsü de ne söylemiş sorularıyla birlikte değerlendirmeliyiz.

“Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?”

“Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl”

İrk kelimesinin geçtiği her iki dizede saldırı yok savunma var ırkçı bir söylem değil çünkü başka uluslara saldırı veya aşağılama yok tam aksine aşağılamaya karşı dik bir duruş var

İstiklal marşı başkalarını hor görmeden de kendi değerlerimizi yüceltebileceğimizin örnekleriyle doludur.

İSTİKLAL MARŞI

استقلال مارشی

قورقما، سوغمز بو شفقلرده يوزن ال سنجاق
سوغمدن يوردمك اوستنده توتن اك صوك اوجاق
او بنم ملتكم ييلديزيدر، پارلاياجاق
او بنمدر، او بنم ملتكمدر انجاقق

چاتما، قوربان اوله يم، چه ره كي اي نازلي هلال
قهрман عرقمه بر كول .. نه بو شدت بو جلال؟
سكا اولماز دوكونل قانلرئمز صوكره حلال
حقيدر، حقه طاچان، ملتكم استقلال

بن ازلدن بريدر حر ياشادم، حر ياشارم.
هانكي چيلغين بكا زنجير ووراجقمش؟ شاشارم!
كوكره مش سل كي يم: بنديمي چيكنر، اشارم،
ييراتم طاغلري، انكينلره صيغمام طاشارم.

غر بك افاقني صارمئشس چليك زرهلي ديوار،
بنم ايمان طول و كوكسم كي سرحدم وار.
اولوسون، قورقما نصيل بويله بر ايمان بوغار،
“مدنيت! ديديكك تك ديشي قالمش جاناوار؟

آرقاداش! يورديمه الجاقلري باصديرمه صاقين،
سپر ايت كووده كي، طورسون بو حياسزجه اقين.
طوغه جقدر ساكا وعد ايتديكي كونلر حقك..
كيم بيلير، بلكه يارين، بلكه ياريندن ده ياقين.

باصديغك يرلري “طويراق!” ديهه رك كچمه، طاني!
دوشون التنده كي بيكلرجه كفنسز ياتاني.
سن شحيد اوغليسين، اينجيمته، يازيقدر، آتاكى:
ويرمه، دنيالري آلسه ك ده، بو جنت وطني.

كيم بو جنت وطنك اوغرينه اولماز فدا؟
شحدا فيشقىره جق طوجراغى صقسه ك، شحدا!
جاني، جاناني، بوتون واريمي السينده خدا،
ايتمسن تك وطنمدن بني دنياده جدا.

روحمك سندن الحى شودر انجاق املى:
دكمه سين معبديمك كو كسنه نامحرم الى،
بو اذانلرکه شحادتلى دينك تملى
ابدى يورديمك اوستنده بنم ايكله ملي،

او زمان وجد اله بيك سجده ايدر وارسه طاشم،
هر جريجه مدن الهى، بوشانوب قانلى ياشم،
فيشقىرير روح مجرد كي يردن نعشم!
او زمان يوكسله رك عرشه ذكر، بلكه، باشم.

دالغه لان سن ده شفقلر كي اي شانلي هلال!
اولسون ارتيق دوكونل قانلرئمك هپسي حلال.
ابديا سكا يوق، عرقمه يوق اضمحلال:
حقيدر، حر ياشامش، بايراغمك حریت،
حقيد حقه طاپان، ملتكم استقلال.

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'ettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden, ilâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl

Safahat Şiiri – Mehmet Akif ERSOY

Safahat, safha kelimesinin çoğulu olup safhalar demektir. Daha çok safahat-ı hayat (hayatın safahatı terkibiyle kullanılır. Hadisenin safahatı nedir? diye sorulur. **Olayın safahatını anlat!** "konu dışına çıkma" denir. Safahat şiirinde şair sanatkarlık yapmak için şiir yazmadığını, şiirinde acizliğinden kaynaklanan gözyaşlarının ve samimiyetin sergilediğini anlatmaktadır ve şiirine Kur'an'ın ilk nazil olan kelimesi "ikra' emrini"nin kökünden gelen ve okuyucu anlamına gelen kaari sözüyle yani **Sevgili kaari** ile başlıyor ve **Oku şayet sana bir hisli yürek lazım ise** diyerek de şiirini bağlıyor.

Şiir Metni	Güncel Türkçesi	İngilizce Tercüme	Osmanlı Türkçesi
Bana sor sevgili kaari, sana ben söyleyeyim, Ne hüviyyette şu karşında duran eş'ârım	Bana sor sevgili okuyucu , sana ben söyleyeyim, Ne kimlikte şu karşın da duran şiirlerim	Ask me dear reader , Thee I should say , What identity that my lyrics stand in front of you	بكا صور سوکیلی قارئی، سکا بن سویلیه یم ، نه هویتده شو قارشیکده طوران اشعارم بر بیغین سوز که ، صمیمیتی آنجق هنری؛ نه تصنع بیلیرم ، چونکه ، نه صنعتکارم شعر ایچون "کوز یاشی" دیرلر ؛ اونی بیلیم ، یالکز عزیمک کریه سیدر بنجه بوتون آثارم
Bir yığın söz ki,samîmiyyeti ancak hüneri; Ne tasannu' bilirim, çünkü, ne san'atkârım.	Bir yığın söz ki, samîmiyyeti ancak hüneri; Ne sanatkarlık bilirim, çünkü, ne san'atkârım.	A clastring word that sincerety all their ability; I am not an artist because of that I did not know the art	نه تصنع بیلیرم ، چونکه ، نه صنعتکارم شعر ایچون "کوز یاشی" دیرلر ؛ اونی بیلیم ، یالکز عزیمک کریه سیدر بنجه بوتون آثارم
Şii'r için "göz yaşı" derler; onu bilmem, yalnız, Aczimin giryesidir bence bütün âsârım!	Şiir için " göz yaşı " derler; onu bilmem, yalnız, Acizliğimin gözyaşındır bence bütün eserlerim!	People say that poem is a tear , I am not sure, but... I think all my works are tears of my weakness	عزیمک کریه سیدر بنجه بوتون آثارم

Şiir Metni	Güncel Türkçesi	İngilizce Tercüme	Osmanlı Türkçesi
Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyliyemem; Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bîzârım!	Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyleyemem; Dili yok kalbimin, ondan ne kadar dertliyim!	I cry, but I can not make cry; I feel, but I can not say My heart has not a tongue so that I am afflicted	آغلارم ، آغلاده مام ؛ حس ایدرم ، سویلیه مم ؛ دیلی یوق قلبمک ، اوندن نه قدر بیزاروم
Oku, şâyed sana bir hisli yürek lâzımsa; Oku, zîrâ onu yazdım, iki söz yazdımsa.	Oku, şâyed sana bir duygulu yürek lâzımsa; Oku, zîrâ onu yazdım, iki söz yazdımsa.	Read, if ever you need emotional heart Read, because I wrote this if ever, written some words	اوقو ، شاید سکا بر حسلی یورک لازمسه ؛ اوقو ، زیرا اونى یازدم ایکی سوز یازدمسه

İLÂHÎ GÜZELLİĞİN HARFLERLE İFADESİ: HAT SANATI

..bir araştırma..

Fatma Hilal GÖKÇE

12. Sınıf Öğrencisi

Sanatın Güzeli, Güzelin Sanatı: Hüsn-ü Hat

Hat, çizgi demektir. Hüsn ise güzellik. Hüsn-ü Hat, bütün güzel çizgiler veya onların bir araya gelerek oluşturdukları güzel yazı.. Kadîm kültürümüzde hüsn-i hat (güzel yazı sanatı) diye bilinen ve

Yine hat yazısında elif harfinin en güzel örneklerinin verildiği lale, hilal ve Allah kelimeleri, eşdeğer kullanımlarıyla elifle beraber anılır olmuş. Çünkü “hüsn-ü hat sanatı, İslam' da hem mümtaz bir ekol ve estetik hem de bir kıymet halini aldıktan sonra yer yer inkişaf ve tekamül ederek haiz olduğu fevkaladeliğiyle güzel sanatlar arasındaki yerini fiilen almış durumdadır.”

Batılılarca kaligrafi diye isimlendirilen hat sanatı, Türklerin İslam medeniyeti tesirindeki yolculuğunda millî ve ananevî bir sanat alanıdır.

Bu sanat, asırlarca yazma eserlerde, mimaride, kitabelerde, taş işçiliğinde, tahta, metal, kumaş çini, tuğla ve her türlü süslemede güzellik unsuru olarak yer edinmiş. Ancak bu estetik tavır sadece resim alanıyla sınırlı kalmamış; edebiyat, şiir gibi başka sanat alanlarına da hayal unsurları kazandırmış. Örneğin “İncecikten bir kar yağar; tozar elif elif diye” dizeleriyle Karacaoğlan’a; “Sankim elif elif uzuyordu, inceliyordu.... Her bir heceden heceden” derken “Mustafa Kemal’in Kağnısı” şiirindeki sembolizmle Fazıl Hüsnü Dağlarca’ya ve daha nice şaire ilham kaynağı olmuş elif harfinin güzel yazılışındaki ince ve narin kıvrımlar...

“Hüsn-ü hat sanatı; mimari tezyinat, insanda güzel duygular uyandıran ve sanki hareket ediyormuş hissini veren harfler, yazılar, çizgiler, gözlerin müziği, ruhanî hendese yani “ruhun geometrisi”dir. Yazı, dilin eli ve elin de dilidir. Gönlün tercümanı, iradenin ölçüsü, ruhun aynasıdır. Akıllara elçi, marifetlere silâh, ilimlere hüccet ve delil, medeniyetlere senettir. Yazı, hafızanın yükünü hafifletir. Güzel yazı bunu daha da azaltır. Gözü ve zihni erken yorulmaktan korur. Fikrin işlemesine, olgunlaşmasına yarar, sözü düzenler. İfadeyi kuvvetlendirir, dili dizginler, düşünmeye zaman, düzeltmeye imkân verir. Ruhun, yazarak maddede şekillendirme sanatı.”

“Hüsnühattaki bu zenginlik, tabiatta var olan çeşitliliği ve âhengi ifade etme gayreti olarak adlandırılabilir. Çünkü Allah, isimlerinin tecelligâhı olan kâinatı yaratırken, san’atlarını da en güzel şekilde o âlem içinde var etmektedir. Yani kâinattaki en güzel, en muhteşem san’at, Yüce Yaratıcı’nın yaratmadaki san’atıdır. Hat san’atında insanın san’at anlayışındaki incelikler ve zevk-i ruhanisi bütün derinlikleriyle uygulanmış, meydana getirilen eserlerde hem yazı güzelliğine, hem de ifadelerin mânâ güzelliğine dikkat edilmiştir. Böylece yazı ve söz çok zârif bir san’atta bütünleşmiştir. Göz, kâinatla bütünleşmeye çalışan san’atı temâşa ederken, san’atlı yazıların ifade ettiği mânâlar, insan zihninde ve yüreğinde yeni ufuklar açmıştır. Tarih boyunca hattatlarımız, âlemdeki bu zerafet ve letâfeti, kısmen de olsa hat san’atındaki çeşitlilikle yazı diline aktarmaya çalışmışlar”. (*Medeniyet Âleminde Yazı DİB*)

Bir Çifte Vav Hikâyesi

Eski harflerle 'v' harfinin adı 'vav'dı. İzzet Efendi, özellikle 'çifte vav' yazmakta eşsizdi. Çifte vav, 'v' harfini simetrik olarak yazmaya denirdi ve bunu herkes beceremezdi. İzzet Efendi, bir gün Üsküdar'dan Beşiktaş'a geçecekti. O zaman Boğaz'da daha buharlı gemiler çalışmaya başlamamıştı. Bir yakadan ötekine geçecek olanlar, ya 'pazar kayığı' denilen bir çeşit büyük dolmuş mavnalarına binerler, ya da tek başına bir kayık kiralayıp öyle geçerlerdi. Mustafa

İzzet Efendi, işi acele olduğu için 'pazar kayığını' bekleyemezdi

Kıyıda bekleyen kayıklardan birine atlayıp Kabataş'a çekmesini söyledi. Fakat Kabataş iskelesine yaklaşırken, parayı ödemek için koynuna el atıp kesesini arayınca anladı ki, evden çıkarken keseyi yanına almayı unutmuştur. Kıvrınmaya başladı. Kayıkçı da iri yarı, kaba saba bir adamdı. Ne diyeceğini düşünürken, "Bak evladım. Para kesemi evde unutmuşum. Yanımda sana verecek bir akçe bile yok. İstersen adresimi vereyim, akşama gel paranı al; istersen yarın sabah ben gelip borcumu ödeyeyim."

Tam o anda Mustafa İzzet Efendi'nin aklına bir çare geldi.

"Evladım, ben hattatım. Sana bir 'çifte vav' yazayım. Sahaflar çarşısında kime gösterecek olsan, sana bu kayık parasının elli, yüz mislini verirler."

Kayıkçı bu işten pek hoşlanmasa da, Mustafa İzzet Efendi koynundan küçücük bir kâğıt parçası çıkardı. Belindeki divit kalemle hemen oracıkta kâğıdın üzerine bir 'çifte vav' çekip hala homurdanmakta olan kayıkçıya uzattı. Sahaflar Çarşısı'na giden kayıkçı, "Efendi şu kâğıt para eder mi?" diye sorar. Dükkân sahibi, "Ooo, Bu Mustafa İzzet Efendi'nin 'çifte vav'ı... Ne istersin?" dedikten sonra, adamın cevabını beklemeden eline yarım altın tutuşturur. Üstüne bir şey karalanmış kâğıdın bunca para etmesi karşısında kayıkçı şaşkına döner.

Aradan haftalar geçmişti. Bir köşede tek müşteri arayan bizim nobran kayıkçı, kalabalık arasında onu görünce derhal tanıdı. Ötekini berikini yarararak kayığını İzzet Efendi'nin bulunduğu yere getirdi ve kendisine şöyle seslendi: "Efendi baba, gel benim kayığıma buyur. Hem 'çifte vav' da istemiyorum. Bir vav'a seni karşıya geçireyim."

Dilimizden Tasfiye Edilen Kelimeler ve Dilimizin Çoraklaşması

..bir araştırma..

Ramazan AYGÜL

11. Sınıf Öğrencisi

“O gül-endam bir al şale bürünsün yürüsün,
Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün.”

Enderunlu Vâsıf

Dilimize yeni bir kelime girmeye görsün yalnızca eşdeğer kelimeyi kullanımdan düşürmüyor. O kavramı anlatan diğer kelimeleri de kullanımdan düşürerek dilde sıklık oluşturuyor. Örneğin sıkça kullanılan bir “stres” kelimesi var. Türkçe’ye Fransızca’dan gireli çok olmadı. Nasıl ki otomobil diyoruz, onu da deriz. Ama bu kelime geldi diye, bakın; “Gam, gussâ, kasvet, keder, melâl, inkisâr, ızdırap, hüznün, kahır, yeis, efkâr, tasa, dert, mihnet, elem, üzüntü, sıkıntı, kaygı endüh, küdüret, dilhûn gibi kelimeleri kullanmıyoruz artık. Yine Fransızca kökenli “onur” kelimesi çok kullanılıyor. Fakat onur; gurur mu, kibir mi, şeref mi, haysiyet mi, izzet-i nefis mi, namus mu, iftihar mı? Yedi farklı kavramı tek kelimeyle ifade ettiğimizi düşünüyoruz.

Bir kavramı veya bir durumu anlatmak için niye birden fazla kelimeye ihtiyaç duyulsun ki? Diye sorulabilir. “Bir dilde bir mefhumu ifade için kullanılan kelime sayısı ne kadar kabarıkça o dili konuşan milletin o mevzuda o kadar büyük bir hayatı var demektir.” Buna örnek olarak da Türk kültüründe yiğitlik ifade eden “er, eren, yiğit, alp, batur, mert, bahadır, cesur, kahraman, cılasın, dilaver, dilir, yavuz, yaman, arız, kakız, arslan, börü, efe” kelimelerini gösterebiliriz. “Savaş meydanlarına av eğlencesine gider gibi neşeyle gitmiş ve ömrü savaşlarda geçmiş fatih bir milletin kelimeler dünyasında böyle sözlerin çok sayıda olmasının çok tabii olduğunu görürüz.”

Nihat Sami Banarlı; “Türkçe`nin Sırları” adlı eserinde Türkçe kelimelerdeki nağme güzelliğine, Türkçe`nin ideal bir şiir dili, bir medeniyet dili olduğuna dikkati çeken yazar, “Türkçe hüküm sürdüğü toprakların neresinde güzel bir ses bulmuşsa onu kendi bünyesine

almıştır. Böyle bir tarih boyunca işlene yontula güzelleşmiş, halk şiirine, millî vicdana yerleşmiş kelimeleri sevmemiz, anlamamız ve korumamız tabiidir. Böyle kelimeler dillerde, efsanenin Nisan yağmurundan düşen damlaları sedef içinde saklayıp işledikten sonra iri ve parlak inciler haline koyması gibi zamanla ve sabırla işlenmişlerdir. Bu halis incileri birtakım encik boncukla değiştirmek en azından incideki kıymeti anlamamaktadır.” der.

Yazarın eserinden dilimizin ses, şekil ve mûsikisi arasındaki bağlantılarını ele alan örnekler:

“Uydurmacılar bu sefer de hayâli öldürüyorlar! Mâsum hayâli, ızdırapları dindiren, insanlara eşsiz güzellikler gösteren, insanlara yaşama gücü veren, ruhlarda teselliler uyandıran hayâli öldürüyorlar.”

“Nabi’den Gökâlî’ye İstanbul Türkçesi Türk milletinin sahip ve hâkim olduğu her yerden gelerek İstanbul’da yaşayan, İstanbul’da konuşan, İstanbul’da şiir ve şarkı söyleyen Türkler tarafından meydana getirilmiş güzel lisandır.”

“Bir Dil Nasıl Güzelleşir? : Dilleri dil yapanlar birtakım alaylı hatta âlim dilciler değil milletlerdir; milletlerin dile bir güzellik ve bir güzel ses vermek için yaratılmış kadın erkek ve adsız evlâtlarıdır. Bir de milletlerin dillerini seven anlayan ve ilâhî bir güzellikte kullanan büyük şairlerdir.”

En çok da şairler, Türk Dilini şiirleriyle güzelleştirirler. Milletlerin dillerini seven anlayan ve ilâhî bir güzellikte kullanan büyük şairlerdir. Ancak örneğin Yahya Kemal’in şiirleri Latin harfleriyle yazılı ama günümüzde okumuşlarımız da dâhil olmak üzere, toplumun nereden baksanız yüzde doksanı için bir yabancı dil kadar uzak! “Kendi Gök Kubbemiz“ altında söylenmiş şiirleri yeni kuşaklar anlayamıyorsa bu kültürel yozlaşmanın ve dildeki çoraklaşmanın göstergesidir. Bir milleti ebediyen ayakta tutabilecek kudretteki müstesna şiirler var olduğu sürece o milletin kültürü de dimdik ayaktadır.

“Osmanlı’da Eğitim ve Alfabe Öğretimi”

..bir araştırma..

Fatma YILMAZ

11. Sınıf Öğrencisi

En çok spekülasyon yapılan alanlardan birisi de Osmanlı döneminde eğitimin niceliği ve niteliği konusudur. Bu konuyla üretilen bilgilerin bir kısmı kasıtlı bir kısmı ise bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Dili ve alfabesi dinî ve İslami alfabe olduğu için ve Kuran okumak da dini bir vecibe olması hasebiyle her evde Kuran-ı Kerim okuyan en az bir insan bulunurdu. Kaldı ki, okuldan çıktıktan sonra ana dili gibi Fransızca bilen Mustafa Kemaller, ana dili gibi Almanca bilen İsmet İnönüler Abdülhamid Han’ın modern anlamda açtığı, memleketin her yerine serpiştirdiği mekteplerden yetişti. Her mahallede değil her sokakta çocuk yetiştiren sıbyan mekteplerinin, tetimmelerin, medreselerin, halkı yetiştiren tasavvufi kurumların tüm memleketi dantel gibi sardığı bir dönem için ne olursa olsun okuma yazma ile ilgili peşin yargılarda bulunmak tarihi gerçeklikle bağdaşmaz.

Üstelik eski mektep sanıldığı kadar korkunç değildi. O dönemin tanıklarından olan bir yazar eski mekteple ilgili izlenimlerini şöyle dile getirir: “Sabahleyin bevvap (kapıcı) ev ev dolaşır, birer birer çocukları toplar, çocuklar birbirlerinin ellerini tutarak mektebe giderlerdi. Kapıcı mektebe yeni başlayan çocuğun elini bırakmazdı. O zamanlar okul saatinde yolda sadece sütçü beygiri görünürdü.

Oyun çağındaki bu çocukların Arap alfabesini öğrenmeleri de epey eğlenceli bir oyunmuş, önce harflerin biçimleri ezberlenirmiş : “Elif direğe benzer, be tekne gibi, te ona benzer, cim karnında bir nokta, ha ona benzer, hı ona benzer. Dal beli bükük, rı orak gibi, sin üçlü dişli, sat badem gözlü...” bu yöntemle mektepte elifba’daki harfler tek tek öğretilirdi. Bazen de hep birden elifba alfabesi okunurdu. Harflerin hecelenmesi de eğlenceliymiş. Bu durum için geliştirilmiş bir tekerleme de var. Çocuklar toplu olarak ve makamla (müziksel) bir ritimle harfleri tekrarlarlar. Sınıfta hoca yoksa çocuklar bu tekerleme işini oyuna çevirirler, kızlar işi oyun havasına döndürürlerdi. Dışardan işitenler de çocuklar ne güzel ders yapıyorlar diye sevinirlerdi.”

Sizi bu tekerlemeyle baş başa bırakıyorum. İstedığınız makamla söyleyebilirsiniz. Bu bağlamda bir şeye dikkat çekmeden geçmeyeceğim. Okullar da hepimiz İngilizce öğrenmeye

çabalarken mutlaka alfabe müzikle söylenmiştir. Latin harflerine geçeli nerdeyse bir asra yaklaşıldı neden hala müziksel bir alfabe müziğimiz yok? Bunu da günümüz eğitimcileri düşünsün.

a aylı ala ula amburleydi ap up

m meyli mala mula mamburleydi map mup

b beyli bala bula bamburleydi bap bup

n neyli nala nula namburleydi nap nup

c ceyle cala cula camburleydi cap cup

o oylu ola ula omburleydi op up

ç çeyli çala çula çamburleydi çap çup

ö öylü öle üle ömbürleydi öp üp

d deyli dala dula damburleydi dap dup

p peyli pala pula pamburleydi pap pup

e eyli ele üle embürleydi ep üp

r reyli rala rula ramburleydi rap rup

f feyli fala fula famburleydi fap fup

s seyli sala sula samburleydi sap

g geyli gala gula gamburleydi gap gup

ş şeyli şala şula şamburleydi şap şup

h heyli hala hula hamburleydi hap hup

t teyli tala tula tamburleydi tap tup

ı ıylı ıla ula ımburleydi ip up

u uylu ula ula umburleydi up up

i iyli ile üle imbürleydi ip üp

ü üylü üle üle ümbürleydi üp üp

j jeyli jala jula jamburleydi jap jup

v veyli vala vula vamburleydi vap vup

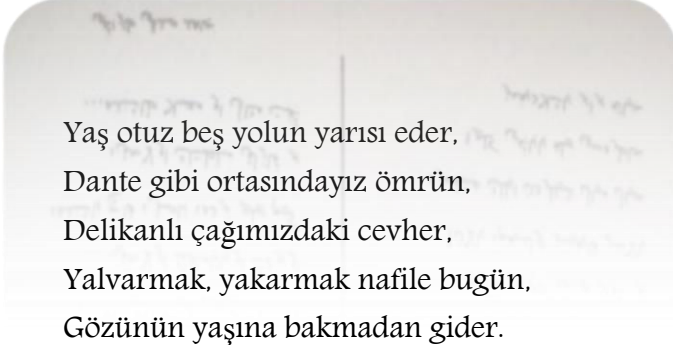
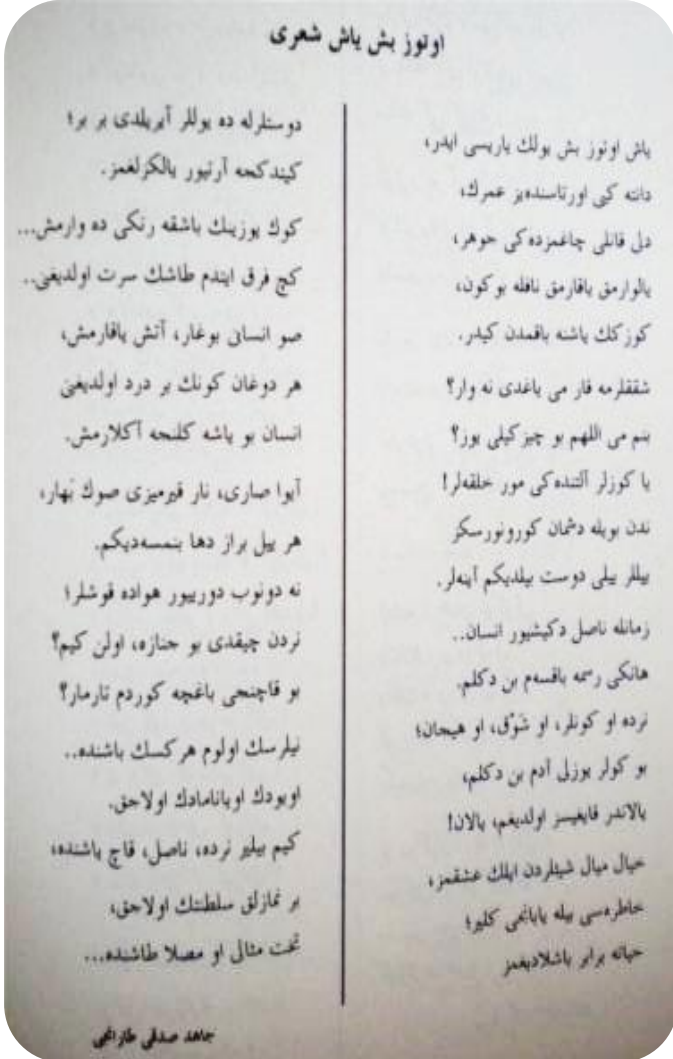
k keyli kala kula kamburleydi kap kup

y yeyli yala yula yamburleydi yap yup

l leyli lala lula lamburleydi lap lup

z zeyli zala zula zamburleydi zap zup

OTUZ BEŞ YAŞ ŞİİRİ

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar!
Neden böyle düşman görünürsünüz
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar.

Zamanla nasıl değişiyor insan..
Hangi resmime baksam ben değilim.
Nerde o günler, o şevk, o heyecan;
Bu güler yüzlü adam ben değilim,
Yalandır kaygısız olduğum yalan!

Hayal meyal şeylerden ilk aşkıımız;
Hatırası bile yabancı gelir;
Hayata beraber başladığımız
Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir;
Gittikçe artıyor yalnızlığımız.

Gökyüzünün başka rengi de varmış..
Geç fark ettim taşın sert olduğunu..
Su insanı boğar, ateş yakarmış,
Her doğan günün bir dert olduğunu
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar,
Her yıl biraz daha benimsediğim.
Ne dönüp duruyor havada kuşlar;
Nerden çıktı bu cenaze? ölen kim?
Bu kaçınıcı bahçe gördüm tarumar?

Neylersin ölüm herkesin başında..
Uyudun uyanamadin olacak.
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında,
Bir namazlık saltanatın olacak,
Taht misali o musalla taşında...

Câhit Sıtkı TARANCI

SAKARYA TÜRKÜSÜ

سقاریه تور کوسی

انسان بو صو مثالی قیورم قیورم آقار یا،
 بر یانده آقان بنم، او بر یانده سقاریه.
 صو اینر یوقوشلردن هب باصاماق باصاماق،
 بنمسه آلین یازم یوقوشلرده صوسامق.
 هر شی آقار، صو، تاریخ، ییلدیز، انسان و فکر؛
 اولوقلر جفت، برندن نور آقار، برندن کیر.
 آقیشده دمتلنمش بویوک کوچوک کائنات،
 شو چیقان بولوته باق، بو این صویه عناد!
 فقط سقاریه باشقه، یوقوشی چقیور نه،
 قورشوندن بویوک بینمش کویوکدن کویوکده سنه؛
 چاتلایور، بیر تینیور، یوقوشی سوککمک ایچین.
 هی سقاریه، کیم دیش صویه وورلماز برچین
 ریم ایسترسه صولر بویوک بویوک بویوک بویوک،
 صورتنه سقاریه ننگ تورک تاریخی وورولور.
 ایواه، ایواه سقاریه، سکامی دوشدی بو بویوک؟
 بو دعوی خور، بو دعوی اوکمز، بو دعوی بویوک! ...
 نه آغیر امتحاندر باشکده کی، سقاریه!
 بیک بر باشلی قارنالی ناصل طاشیر قاناریه؟
 انساندر صابوردوم مقنس بویوک حال :
 حلالق که صویکده نه رتبه وار نه ده مال،

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
 Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
 Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;
 Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
 Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir;
 Oluklar çift; birinden nur akar; birinden kir.
 Akışta demetlenmiş, büyük, küçük, kâinat;
 Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!
 Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne,
 Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine;
 Çatlıyor, yırtınıyor yokuşu sökmek için.
 Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin?
 Rabbim isterse, sular büklüm büklüm burulur,
 Sırtına Sakaryanın, Türk tarihi vurulur.
 Eyvah, eyvah, Sakaryam, sana mı düştü bu yük?
 Bu dâva hor, bu dâva öksüz, bu dâva büyük! ..

Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
 Binbir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

يالكر آجى برلقمه زهرله پشمش آشدن،
 و آيرىلق آنه دن، وطن، آرقاداشدن.
 شمدى دوكون سفاربه، دوكونغك وقتى بو آن،
 كهكشانلره قاجش اسكى كونشلى آك!
 هانى بونس امره كه فيكده كزيوردى!
 هانى آردنده چيل چيل قهله سرين اوردو؟
 نوده قاردشلك جومرد نيل، يشيل طونا،
 كيدن شانلى آقنجى نه كون دونر يورديه؟
 مرمرلك بىضنده حالا چاربارمى تكبير؟
 بولورمى دلى روزكار او صدائى : الله برا
 بوتون بونلر سنده در، بو كرفت بيلمجهلر!
 سفاربه، قديبلره قظران دوكدى كيجهلر.
 وجدان عذابه اش، قاينا قاينا سفاربه،
 اوز يوردكده غرييسك، اوز وطنكده پاريا!
 انسان اوج بش داملا قان، ايرماق اوج بش داملا صوا
 بر حياته چاندىق كه حياته فورمش بو صو.
 كلدى اولوملو بالان، كيندى اولومسز كرچك!
 سز حيات سورن لشر، سزى كيم دبريلنه جك؟
 قاف داغى آصسهلر، بلكه چكرده بر قيل!
 بو غريفندن سؤالك قىلى چكمز عقل!
 سفاربه، صاف چو جوغى معصوم آناطولونك،

ديوانهسى ايكمز قالدق الله بولنك!

ديوانهسى ايكمز قالدق الله بولنك!

ديوانهسى ايكمز قالدق الله بولنك!

ديوانهسى ايكمز قالدق الله بولنك!

ديوانهسى ايكمز قالدق الله بولنك!

ديوانهسى ايكمز قالدق الله بولنك!

ديوانهسى ايكمز قالدق الله بولنك!

İnsandır sanıyordum mukaddes yüke hamal.
 Hamallık ki, sonunda, ne rütbe var, ne de mal,
 Yalnız acı bir lokma, zehirle pişmiş aştan;
 Ve ayrılık, anneden, vatandan, arkadaştan.
 Şimdi dövün Sakarya, dövünmek vakti bu ân;
 Kehkeşanlara kaçmış eski güneşleri an!
 Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
 Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?
 Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
 Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?
 Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?
 Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!
 Bütün bunlar sendedir, bu girift bilmeçeler;
 Sakarya, kandillere katran döktü geceler.

Vicdan azabına eş, kayna kayna Sakarya,
 Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!

سن و بن، کوز باشیله ایصلاغش چاموردنر؛
 رنگمه باقسینلر، قانندن و چاموردنر!
 عقربک قیصقاجنده یوغورمش بزى قدر؛
 آلدیرما، بویله کلمش، بو دنیا بویله کیدر!
 بکا کفندر باتاق، سکا نابوتدر حوض؛
 سن قیوریل بن کیدهیم، صوک پیغامبر قیلاروز!
 یول اونک، وارلق اونک، کریسی هپ آنغاریه؛
 یوز اوستی چوق سوروندک، آباغه قالق سقاریه!...

نجیب فاضل - ۱۹۴۹

Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!
 Akrebin kıskacında yoğurmuş bizi kader;
 Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
 Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
 Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber
 Kılavuz!

Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
 Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!

Necip Fazıl KISAKÜREK

İnsan üç beş damla kan, ırmak üç beş damla su;
 Bir hayata çattık ki, hayata kurmuş pusu.
 Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek;
 Siz, hayat süren leşler, sizi kim diriltecek?
 Kafdağını assalar, belki çeker de bir kıl!
 Bu ifritten sualin, kılını çekmez akıl!
 Sakarya, sâf çocuğu, mâsum Anadolu'nun,
 Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun!
 Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız;

مهلقا سلطان

مهلقا سلطانا عاشق یدی کنج
 مهلقا سلطانا عاشق یدی کنج
 بر خیالت کبی دنیا کوزلی
 هبسی مسحور او معما کوزلی
 هبسی سیرتندہ عبا ، کونلرجه
 هر کونک افقی ساردقجه کبجه
 بو امل غریبتک یوقدر اوجی
 عمری اولدقجه پورور هر یولجی
 مهلقانک قارا سودالیرلی
 مهلقانک قارا سودالیرلی
 کوردیلر «آینده بر کیزلی جهان
 صاندیلر دوغدی ایچندن بر آن
 بو حزن یولجیلرک ال کوجوک
 و نهدن سوکره کوموش بر یوزوک
 سو چکیلمش کبی رؤیا اولدی ا
 بر خیال عالمی پیدا اولدی ،
 مهلقا سلطانا عاشق یدی کنج
 مهلقا سلطانا عاشق یدی کنج

یحیی کمال

MEHLİKA SULTAN

Mehlika Sultan'a aşık yedi genç
 Gece şehrin kapısından çıktı;
 Mehlika Sultan'a aşık yedi genç
 Kara sevdalı birer aşıktı.
 Bir hayalet gibi dünya güzeli
 Girdiğinden beri rü'yalarına

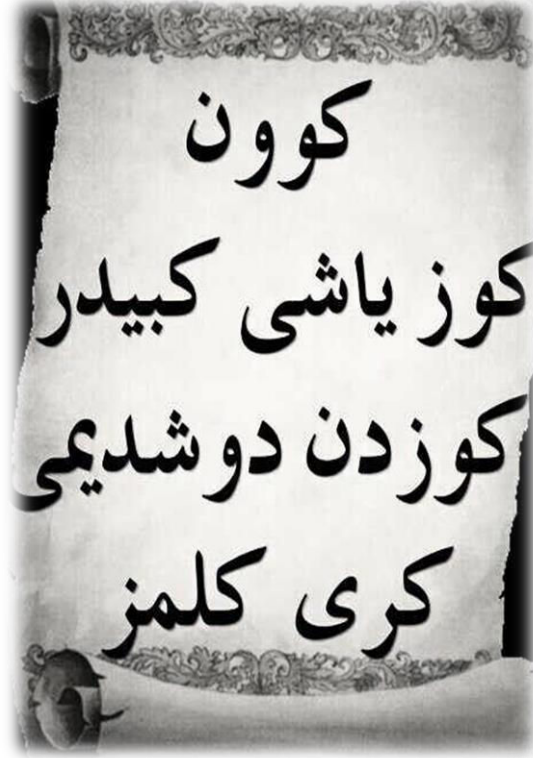
Hepsi meşhur, o muamma güzeli
Gittiler görmeye Kaf dağlarına.

Hepsi, sırtında aba, günlerce
Gittiler içleri hicranla dolu;
Her günün ufkunu sardıkça gece
Dediler: "Belki bu son akşamdır"
Bu emel gurbetinin yoktur ucu,
Daima yollar uzar, kalp üzülür
Ömrü oldukça yürür her yolcu
Varmadan menzile bir yerde ölür.

Mehlika'nın kara sevdalıları
Vardılar çıkırığı yok bir kuyuya,
Mehlika'nın kara sevdalıları
Baktılar korkulu gözlerle suya.
Gördüler: "Aynada bir gizli cihan
Ufku çepçevre ölüm servileri"
Sandılar doğdu içinden bir an
O, uzun gözlü, uzun saçlı peri!
Bu hazin yolcuların en küçüğü
Bir zaman baktı o viran kuyuya
Ve neden sonra gümüş bir yüzüğü
Parmagından sıyırıp attı suya.

Su çekilmiş gibi rü'ya oldu!
Erdiler yolculuğun son demine;
Bir hayal alemi peyda oldu,
Göçtüler hep o hayal alemine.
Mehlika Sultan'a aşık yedi genç
Seneler geçti, henüz gelmediler,
Mehlika Sultan'a aşık yedi genç
Oradan gelmeyecekmiş dediler!

Yahya Kemal BEYATLI

ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ
zel dal hı ha çim cim se te pe be elif
ر ز ژ س ش ص ض ط ظ ع غ
gayın ayın zı tı dat sat şın sin je ze re
ف ق ک ل م ن و ه ه ی
ye he vav nun mim lam kef kaf fe

بده چکر یا هو

دمیر طاوه کلیر کومور بیتر
عقل باشه کلیر عمر بیتر

انسانلر باشاقلره بکزرلر.

ایچلری بوشکن

باشلری هوادهدر،

طولدقچه اگیلیرلر.

